

ගෝලීය නය අර්බුදය කොටස් වෙළඳපොළ කලබැගැනිය අවුලුවාලයි

Global credit crisis fuels stock market turmoil

බැරී ශ්‍රේ විසිති
2007 ජූලි 31

යුරෝපයේ හා ආසියාවේ කොටස් හුවමාරු මධ්‍යස්ථාන බොහොමයක් සැලකිය යුතු ප්‍රතිලාභ අත් කර ගනිමින් පසු ගිය සතියේ දැවැන්ත විකුණා දැමීමෙන් අත් විඳි පාඩුවෙන් කොටසක් එක්සත් ජනපද කොටස් වෙළඳපොළ යළි පියවා ගත්තේය. කෙසේ වුවද, පසුගිය සතියේ වෝල්ස්ට්‍රීට් හා ගෝලීය හුවමාරුවේ වැඩිකොටසකට බලපෑ විකුණාදැමීමේ කුලප්පුව හෙලිවී කලේ, එක්සත් ජනපද හා ලෝක ධනෝත්ථව වෙළඳපොළෙහි කොටස් මිලගනන්වල කෙටිකාලීන ස්ථායී වීමක් මගින් දුරු කල නොහැකි, ගැඹුරට විහිද යන ව්‍යුහාත්මක හා පද්ධතිමය අර්බුදයයි.

එක්සත් ජනපදයේ හා ජාත්‍යන්තරව ප්‍රධාන වාණිජ්‍ය හා ආයෝජන බැංකු කෙරෙහි බැරැරුම් ප්‍රතිවිපාක ඇතිකිරීමට තර්ජනය කරන නය අර්බුදයේ කොන්දේසි යටතේ කොටස්වල මෑත අනාගත බලාපොරොත්තු පවා සැක සහිත ය. නිව් යෝර්ක් හි වෙළඳ කටයුතු අවසන් වීමෙන් පසුව, විශාල යුරෝපීය බැංකු හා මූල්‍යායතන කෙරෙහි බල පා ඇති, එක්සත් ජනපදයේ අඩු වරප්‍රසාදිත නිවාස උකස්කරයන් මත පදනම් වූ සමපේක්ෂනාත්මක සුරැකුම් වෙළඳපොළෙහි දඟර හැරීමවල ඇඟවුම් කෙරෙහි අවධානය යොමු කල ලිපියක්, ලන්ඩන් හි ෆින්ෂ්ලේ ටයිම්ස් පත්‍රය සිය වෙබ් අඩවියෙහි පල කලේ ය.

පුවත්පත සඳහන් කලේ "අඩු වරප්‍රසාදිත උකස්කරයන් මතින් සිදු වූ පාඩු පියවා ගැනීම සඳහා සිය වත්කම් විකුණා දැමීමට බලකෙරුණු සමහර ආයෝජකයන් පිලිබඳ කනස්සල්ල මධ්‍යයේ 30 දින අත්ලන්තික් සයුර දෙපසෙහිම නය පැහැරහැරීම වැළැක්වීමේ රක්ෂන ගාස්තු වාර්තාගත ලෙස ඉහල නැඟුණු" බවයි එය මතුව ආවේ එක්සත් ජනපදයේ අඩු වරප්‍රසාදිත උකස්කර වෙළඳපොළෙහි අර්බුදය, යුරෝපීය ආයතන කෙරෙහි වඩවඩාත් බලපාන්නට පටන් ගෙන ඇති තත්වයක බව එය වාර්තා කලා ය. ජර්මනියේ කුඩා සමාගම්වලට නය දෙන අයිකේබ් හා රටේ දෙවෙනි විශාලතම බැංකුව වන කොමර්ස් බැන්ක් යන දෙකම අනතුරු ඇඟවුමේ, අයහපත් නය තක්සේරු

සහිත ඇමරිකානු නය ගැනුම්කරුවන්ට දුන් දේශීය නය මගින් තමන්ට පහර වදිනු ඇති බවට යයි ලිපිය සඳහන් කරයි.

30 වැනි දින ඩව්ජෝන්ස් කාර්මික දර්ශකය 13,358.31 දක්වා ඒකක 92.94කින් ඉහල නැගුණි. පසුගිය සතියේ ඩව් ජෝන්ස් දර්ශකය සමස්තයක් ලෙස ඒකක 585කින් කඩා වැටුණේ සිව් වසරකට වැඩි කාලයක් තුළ එලඹුන නරකම සතිය සටහන් කරමිනි. පෙර සතියේ දී ස්ටැන්ඩර්ඩ් සහ පුවර්ස් 500 දර්ශකය සියයට 4.9කින් පහල වැටීමෙන් පසුව 30 දා ඒකක 14.96කින් ද අධිතාක්ෂණික නැස්ඩැක් සංයුක්ත දර්ශකය සියයට 4.7ක වැටීමකින් පසුව ඒකක 21.04කින් ද ඉහල නැගුණි.

පසුගිය සතියේ කොටස් සහ පිලිනපත් වෙළඳපොළ හි මුදාහල විකුණාදැමීමේ කුලප්පුව, පසු ගිය දෙවසරෙහි එක්සත් ජනපද කොටස් වෙළඳපොළ වටා ඇති වූ සමපේක්ෂනාත්මක එක්දස්වීම අවුලුවා ලූ පහසු කොන්දේසි මත ලාභ නය තටාකය, සිඳී යමින් තිබෙන බවට නොවරදින සලකුණු ය. අඩු වරප්‍රසාදිත නිවාස නයට ගැටගැසුණු වැඩි ප්‍රතිලාභ හා වැඩි අවදානම් සහිත සුරැකුම්වල දෙපා යටින් පලස ඉවතට ඇද දමනු ලැබූ එක්සත් ජනපදයේ නිවාස වෙළඳපොළෙහි බිඳවැටීම සමග අත් වැල් බැඳ ගත්, නිවාස උකස්කරයන් පැහැර හැරීම හා අවුරුලිම්, නයෙහි පලල් හා හදිසි හැකිලියැමේ එක් කොටසක් පමනි. නය අර්බුදය බොහෝ කොට ම කොටස් වෙළඳපොළේ මිලට ගැනීමිවලට ව්‍යාපාරයන්ගේ තල්ලුව සැපයූ, නය මත මිලට ගැනීමි කෙරෙහි ද බලපා තිබේ.

කොටස් වෙළඳපොළ බුබුල පුපුරා ගියේ එය පදනම්ව තිබූ නය බුබුල පුපුරා යාම නිසා බව කෙනෙකුට කිව හැක. පසු ගිය සතියේ කොටස් හා පිලිනපත් කලබැගැනිය හෙලිදරව් කර ඇත්තේ, විශාල ලාභ උත්පාදනය කරන නමුත් එන්ට එන්ට ම නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියෙන් ඇත්වෙමින් තිබෙන සමපේක්ෂන ආයෝජනයන්ගේ නොකඩවා ප්‍රසාරනය වන ජාලයක් මත එක්සත් ජනපදයේ මෙන් ම ගෝලීය වශයෙන් ද, සමස්ත ආර්ථිකය රඳා පවත්නා වූ පරිමානයයි.

විකුණා දූමිමේ ක්‍රියාවලිය ගිනි ඇවිලවූ ප්‍රධාන සිදුවීම් සියල්ල ම මතුව එමින් තිබෙන නය අර්බුදයට සම්බන්ධ ය. ඉන් පලමුවැන්න වූයේ ආයෝජන වර්ගීකරනයේ යෙදී සිටින වූඩ්ස්, ස්ටැන්ඩර්ඩ් සහ පුවර්ස් හා නිව් රේට්ට් යන ආයතන විසින් අඩු වරප්‍රසාදිත නිවාස උකස්කරනයන්ට බැඳුණු සුරැකුම්වල තත්වය පහල දූමිම යි. ඒ සමග මෙම සුරැකුම්වල විශාල ලෙස ආයෝජනය කර තිබූ බෙයා සිටිසර්න්ස් ආරක්ෂිත අරමුදල් ආයතන දෙක බිඳවැටුණි.

ඇමරිකාවේ විශාලතම නිවාස උකස්කරනයන් නයට දෙන්නාවන කන්ට්‍රිවයිඩ් ෆින්ෂන්ෂල් පසු ගිය සතියේ නිකුත් කල, පස ගිය කාර්තුවේ වාර්තාව දෙවැන්නයි. ආයතනය නිවේදනය කලේ දෙවැනි කාර්තුවේ සිය ඉපැයුම් සියයට 33න් පහත වැටී ඇති බවත් ඉන් වැඩි කොටසකට දායක වූයේ අඩු වරප්‍රසාදිත නය ට වඩා වරප්‍රසාදිත නය පැහැර හැරීම් බවත් ය. කන්ට්‍රිවයිඩ්හි සභාපති හා ප්‍රධාන විධායක නිලධාරියා වන ඇන්ජලෝ මොසිලෝ කැඳවූ සමුලුවකදී ඔහු ප්‍රකාශ කලේ නිවාස මිල ගනන් පහල වැටෙමින් ඇති බවයි. "සුවිශේෂී මහා අවපාතයේ දී හැරෙන්නට වෙනත් කිසිවිටෙකත් නොවූ පරිදිදෙන"

නය මත කෙරෙන ව්‍යාපාරික මිලට ගැනීම් සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා මුදල් සපයා ගැනීමට පෞද්ගලික දේපල සමාගම් දෙක අනපේක්ෂිත ලෙස අසමත් වීම තෙවැන්න විය. සර්බරස් කැපිටල් ආයතනය විසින් මිලට ගන්නා ඩේම්ලර් ක්‍රයිස්ටලර් සමාගමේ ක්‍රයිස්ටලර් අංශය රක්ෂනය කරමින්, වෝල්වීදිය බැංකු එම පුද්ගලික දේපල සමාගමට ලබා දුන් ඩොලර් බිලියන 20ක නය සඳහා ගැනුම්කරුවන් සොයාගැනීමට අසමත්විය. එසේ ම තවත් මහා දේපල සමාගමක් වන කෝල්බර්ග් ක්‍රේවිස් රොබර්ට්ස්, එලායන්ස් බ්‍රට්ස් නමැති බ්‍රිතාන්‍ය සිල්ලර වෙලද ආයතනය මිලට ගැනීමට ලබා ගත් ඩොලර් බිලියන 10 සඳහා ගැනුම්කරුවන් සොයාගැනීමට අසමත් විය. මේ වඩාත්ම සුවිශේෂී අවස්ථා පමණි. අවම වසයෙන් සමාගම් 20ක් මෑත සතිවල දී නය අලෙවි කිරීම කල් දමා තිබේ.

ජේවීඑම් මෝගන් වෙස්, සීටි ගෘෂ්, ගෝල්ඩ්මන් සැක්ස්, බෙයා ස්ටියරන්ස්, මෝගන්ස්ටැන්ලි වැනි වෝල් වීදියේ විශාල වානිජ්‍ය හා ආයෝජන බැංකු එක්සත් ජනපදයේ මෙන්ම ජාත්‍යන්තර ක්ෂේත්‍රයේද රක්ෂිත අරමුදල්, පෞද්ගලික දේපල සමාගම්, බැංකු, රක්ෂන සමාගම් හා අනෙකුත් මහා ආයෝජකයන්ට විකිනීම සඳහා නය මත සිදුවන ව්‍යාපාරික මිලට ගැනීම්වල යෙදී සිටින පෞද්ගලික දේපල සමාගම්වලට දෙන ඔවුන්ගේ අධික ලාභදායී ව්‍යාපාරයන් වන නය, යලි සැකසීමේ හා වෙන්කිරීමේ කාර්යයට බැඳීගෙන සිටිති. නය මත පදනම් වූ මෙම සුරැකුම් හඳුන්වන්නේ නය සහතික කිරීමේ බැඳුම්කරනයන් නැතහොත් සීඩීම් ලෙස ය.

ගෝලීය වෙලදපොලේ, අධික අවදානමකින් යුක්ත නිසා ඉහල ප්‍රතිලාභ ලබා දෙන ආයෝජනයන්හි සමපේක්ෂනය මත පදනම් වූ කොටස් වටිනාකම් හා ලාභ ඉමහත් ලෙස පුම්බනු ලැබීමේ ප්‍රධාන ගාමක බලවේගය සීඩීම් බවට පත්ව තිබේ.

බොහෝ කොටම මේ වර්ගයේ මූල්‍ය පරපෝෂිත භාවයේ අවසාන ප්‍රතිඵලය වී ඇත්තේ ව්‍යාපාරික ප්‍රධානීන්ට රක්ෂිත අරමුදල් කලමනාකරුවන්ට හා මහා ආයෝජකයන්ට ගෙන දෙන, ඉමහත් වාසනාව එක් ධූවයකත්, වැටුප් කප්පාදුව හා ව්‍යාපාර හැකිලවීම මගින් කම්කරුවන්ගේ රැකියා හා ජීවන කොන්දේසි කුඩුකර දූමිම අනෙක් ධූවයේත් ගොඩගැසීමයි.

බොහෝ දුරකට, විකිනීම මුල් කරගත් කොටස් වෙලද පොලේ, (බුල් මාකට්) පසුගිය දෙවසර පදනම් ව තිබුනේ සීඩීම් මාධ්‍යය න් මගින් මූල්‍ය සම්පාදනය කල නය වලින් මිලට ගැනීමේ ප්‍රවාහය මතය. මෙම මිලට ගැනීම්, අත් පත් කරගන්නා ලද සමාගම්වලට කොටස් මිල ඉහලට තල්ලු කරමින් වඩාත් පුලුල් පරිමානයෙන් කොටස් වටිනාකම් පුම්බනු ලබන්නේ අනෙකුත් සමාගම් සියගනන් එක් පසෙකින් පෞද්ගලික දේපල සමාගම් හා රක්ෂිත අරමුදල් මගින් අත් කර ගැනීමේ ශක්‍ය ඉලක්කයන් යයි හඳුනා ගැනීම නිසා ය. අනෙක් අතට පුම්බන ලද කොටස් මිල, තමන්ගේම කොටස් ආපසු මිලට ගනිමින් ඔවුන්ගේ කොටස් වටිනාකම් තවත් ඉහලට දැමීමට සමාගම්වලට හැකියාව ලබා දෙයි.

නය ප්‍රවාහය ඉහල නගිනතාක් දුරට බැංකු රක්ෂිත අරමුදල්, පෞද්ගලික දේපල සමාගම්, තැරැ වකරුවන් ආයතනික ආයෝජකයන් හා සියලු වර්ගවල අතරමැදියන්ට මුදල් කොල්ලකාගනිමින් මිටක් ආපසු දීමට හැකියාව ඇතිවේ. ෆින්ෂන්ෂල් ටයිම්ස් පත්‍රයේ තීරු රවක ජෝන් ගැපර් 30 දින නිරීක්ෂනය කල පරිදි - සීටි ගෘෂ් හි ප්‍රධාන විධායක චක් ප්‍රින්ස්, පෞද්ගලික දේපල මිලට ගැනීම්, අර්බුදයකින් බැටකන්නට යන්නේ දැයි දෙසතියකට පෙර ඔහුගෙන් විමසූ විට, බැංකු ක්‍රමයේ නව ලෝකය කැටි කර දක්වමින් ඔහු කදිමට සඳහන් කලේ 'සංගීතය වාදනය කෙරෙන තාක් දුරට ඔබ කලයුත්තේ නැගීසිට නැටීමයි. අප තවමත් නටමින් සිටින්නෙමු' යයි ඔහු පැවසීය. ඔහු කථා කර කිහිප දිනකට පසුව සංගීතය නියමිත පරිදි නතර විය."

නිව් යෝර්ක් ටයිම්ස් පත්‍රය 27 දින ප්‍රකාශයට පත් කල තීරුවක එය මෙසේ සඳහන් කරයි. "එය තියුනු හඬකි. 26දා නය සඳහා වූ වෙලදපොලේ - එය හිස කකියවන තරම් ඉහලට තල්ලු කල ජෙට් ඉන්ධන - දොර ශබ්ද නගා වැසී යාමත් සමග මිලට ගැනීමේ බුබුල අවසානයේ දී හිල් විය. පසු ගිය දෙවසර පුරා නය ආයෝජකයන්, නය මගින් කෙරෙන මිලට

ගැනීමිවල හදවතේදී ම පිලිනපත් හා නය ඩැහැගැනීමේදී තරමට වඩා සතුටු වූවා පමණි. ඊනියා ගිවිසුම් ගත සැහැල්ලු නය හා තවතවත් නයකර නිකුත් කිරීම මගින් නය බැඳුම්කරයන් ගෙවා දැමීමට ඉඩ සලසන ජනප්‍රියත්වයෙන් වැඩි ගිය හා සමාගම්වලට තවතවත් නය ගොඩගසාගැනීමට ඉඩ සලසන ඇමිනුම් වර්ගයේ ගෙවීම් ඒ අතර වේ.”

“එහෙත් ජූනි මාසයෙන් ආරම්භ වූයේ බොහෝ මිලට ගැනීම් සඳහා නය හා නය බැඳුම්කර විකිනීම, යළි මිලකල හෝ ඉවත් කර ගත් තත්වයකි. එම කාන්දුවීම 30 දින වනවිට ජලගැල්මක් බවට පත් විය.” ජූලි 19 දින ස්ටැන්ඩර්ඩ් හා පුවර්ස් නිකුත් කල ලිඛිත ප්‍රකාශනයකට අනුව සීඩීඕ වෙලදපොල “ඇනගිට තිබේ”.

එහෙත් නයෙහි හැකිලීම අගයක් නැති නයකරයන් රැස් කරගෙන ඇති සීඩීඕ ට පමනක් සීමා වී නැත. එය වරප්‍රසාදිත ව්‍යාපාරික නයකරයන්ට ද පැතිර තිබේ. එමගින් එදිනෙදා ව්‍යාපාරික කටයුතුවල ප්‍රසාරනයට අවශ්‍ය නය ද ක්ෂය වී හා මිල අධික වී තිබේ. 30 දින ගිනුන්පල් ටයිම්ස් මෙසේ වාර්තා කලේ ය.

“ගෝලීය වසයෙන් නිකුත් කරන ආයෝජන තලයේ නයකරයන් වසර ගනනාවකට පසු එහි පහත් ම මට්ටමට ඇද වැටීමත් සමග මූල්‍ය වෙලදපොලවල ගැටලු අනගි ව්‍යාපාරික නය කෙරෙහි ද බලපෑමට පටන් ගෙන තිබේ. වෙලදපොල කලබැගැනිය පැතිරියාමේ ප්‍රතිවිපාක ඇඟවුම් කරමින් තොම්සන් ගිනුන්පල්හි සංඛ්‍යාලේඛන පෙන්වා ඇත්තේ ගෝලීයව, අයෝජන මට්ටමේ වෙලදපොල ක්‍රියාකාරිත්වයේ සැලකිය යුතු පිරිහීමකි.”

ගිනුන්පල් ටයිම්ස් හි වෙනත් ලිපියක වාර්තාවන්නේ නය අර්බුදය රක්ෂිත අරමුදල් කෙරෙහි කඩාකප්පල්කාරී වියහැකි තරමේ බලපෑමක් දැනටමත්

සිදුකෙරෙමින් තිබෙන බවයි. “ආයෝජන බැංකු රක්ෂිත අරමුදල් මත දැඩි නය දීමේ කොන්දේසි පැනවීම මගින් නය පිලිබඳව ඉහල නගින කනස්සල්ල කෙරෙහි ප්‍රතිචාර දක්වමින් සිටියි. එම පියවර මූල්‍ය වෙලදපොලෙහි ආයෝජකයින්ගේ දූෂ්කරතාවන් තවත් උග්‍ර කිරීමට තර්ජනය කරයි.

“බෙහෝ ආයෝජන බැංකුවල බ්‍රෝකර්වරුන්ගේ ප්‍රමුඛ දෙපාර්තමේන්තු වෙලදපොලවල මෑතක දී ඇති වූ කලබැගැනියේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස රක්ෂිත අරමුදල්වල අලුතින් සිදුවිය හැකි කඩාවැටීමකට මුහුණපෑමේ දී තමන්ම රක්ෂනය කරගැනීමට උත්සාහ කරන අතර වාරයේදී නිශ්චිත රක්ෂිත අරමුදල් හිමියන්ගේ අවම සුදුසුකම් ඉහල නංවා තිබේ.” යයි පුවත්පත සඳහන් කරයි.

එහෙත් මූල්‍ය කවයන් තුල ඇති බරපතල ම ගැටලුව වන්නේ විශාලතම වානිජ්‍ය හා ආයෝජන බැංකු කෙරෙහි ඇතිකලහැකි බලපෑමයි. වසරේ ඉදිරි මාසවල විකිනීමේ බලාපොරොත්තුව සහිත නය මත කෙරෙන මිලට ගැනීම් සඳහා පොරොන්දු වී ඇති ප්‍රධාන බැංකු සතු කල් ඉකුත් වූ නය ප්‍රමානය බිලියන 300ක් බවට ගනන් බලා තිබේ. සීඩීඕ වෙලදපොල බිඳ වැටීමත් රක්ෂිත අරමුදල්වල මූල්‍ය තත්වය නරක අතට හැරීමත් නිසා බැංකුවලට දිගු ගැස්සුණු කාලසීමාවකට නය රඳවා ගැනීමට බල කෙරෙනු ඇත.

වානිජ්‍ය පොලී අනුපාතයන් ඉහල යද්දී මෙම නයවල වටිනාකම සිදී යනු ඇති අතර ඒවා බොහොමයක් පැහැර හැරීමේ තත්වයට පත්වීමේ අවදානම වැඩිවනු ඇත. තවද, බැංකු සිය ලාභයේ සැලකිය යුතු කොටසක් වෙනුවෙන් රැදී පවතින්නේ සීඩීඕ අලෙවියෙන් ලැබෙන ගාස්තු හා අනෙකුත් ඉපැයීම් මත ය. පුලුල්වන නය අර්බුදයක් ප්‍රධාන යුරෝපීය හෝ ඇමරිකානු බැංකු එකක් හෝ ගනනාවක් වැසී යෑමට තුඩුදිය හැකි ය.